

Over de grens

→ Margriet Lautenbach

→ Martijn Vercammen

Dit is de vijfde in een serie columns over Nederland en het buitenland. Martijn Vercammen is adviseur en directeur van adviesbureau Peutz BV, Margriet Lautenbach werkt bij Peutz als adviseur. Het werktelein voor beiden omvat bouwfysica en akoestiek, met de nadruk op ruimte-akoestiek. Peutz heeft vestigingen in Zoetermeer, Mook, Groningen, Düsseldorf, Dortmund, Berlijn, Leuven, Parijs, Lyon.

De contouren van de stad worden kleiner. In het wateroppervlak weer spiegelt de ondergaande zon. De ferry brengt ons naar de overkant van de Bosporus, waar we straks op het busstation tussen de honderden bussen de enig juiste naar het juiste vliegveld moeten zien te vinden. Maar de openbaar vervoerreis naar de ferry en het vinden van de juiste ferry bleek erg mee te vallen, zodat we op het dek van de veerboot even gelegenheid hebben om tot rust te komen en ons nieuwe project te overdenken.

We hebben twee intensieve dagen achter de rug, workshops met de opdrachtgever, de architect, de ontwikkelaar, verschillende adviseurs en de milieudienst. De voertaal is Engels, maar niet alle partijen spreken de taal voldoende om inhoudelijk te kunnen discussiëren, dus enkele discussies worden ondanks onze aanwezigheid in de landstaal uitgevochten. De opdrachtgever is standvastig. Hij wil een nieuwe zaal naar het beste van 'westerse' standaarden en dat is de reden van onze aanwezigheid. De door de opdrachtgever geselecteerde architect volgt hem naadloos in deze wens en levert een positieve bijdrage aan het bedenken van oplossingen. Maar dit geldt niet voor alle partijen. Er zijn ook andere belangen te verdedigen en er is eer hoog te houden. We zullen moeten uitvogelen of 'ja' ook echt 'ja' betekent, of dat er toch een gedeeltelijk 'nee' achter schuilgaat. We moeten onderzoeken of voor ons gebruikelijke oplossingen hier van toepassing kunnen zijn, of dat we nieuwe moeten bedenken met lokaal beschikbare of toegelaten materialen en producten.

Het werk is vertrouwd. Maar de wereld eromheen niet. Een onbekende

taal, een stad die zich uitstrekt tot aan de horizon, een enorme drukte op straat, het getouwtrek van mensen die geld willen verdienen, of krijgen, of beide. De stad heeft vele gezichten. Prachtige oude en statige gebouwen staan naast krotten die op instorten staan. De vele historische monumenten maken de geschiedenis tastbaar en onontkoombaar, terwijl even verderop moderne wolkenkrabbers de lucht in prikken. Zwaar gesluierde vrouwen proberen zakdoekjes te verkopen aan hippe locals die zich tegoed doen aan alcoholische versnaperingen, terwijl de moskeeën oproepen voor het volgende gebed. Lopen door deze stad is een belevenis op zich, alleen al omdat het lijkt alsof de stad zich soms om je heen sluit, je verzwelgt, je overlevert aan de mensen die hier thuis zijn, terwijl ze het volgende moment geheel aan je voeten ligt, haast onderdanig, en je met een warme, geelachtige gloed hartelijk welkom heet.

Werken in het buitenland heeft elke keer een nieuw gezicht. Naast de taal zijn het vooral de cultuurverschillen én -overeenkomsten die blijven verrassen. We hebben veel projecten in Duitsland, op dit moment onder andere in Berlijn (Staatsoper), Keulen (Oper en Schauspielhaus) en Dresden (concertzaal in Kulturpalast). In Duitsland duren vergaderingen relatief lang, men is niet gewend aan snelle en adequate oplossingen. Meestal gooit een *F90 Anforderung* of *bauliche Zulassung* roet in het eten. De creativiteit van de Nederlanders wordt gewaardeerd, maar er zijn grenzen. Een grapje om de boel te ontspannen doet wonderen maar is niet zomaar gemaakt in een taal die je niet tot in de finesse beheerst.

Al deze projecten zijn stuk voor stuk

bijzondere ervaringen met een grote verantwoordelijkheid. Vaak hebben de Intendant, de Generalmusikdirector of een politicus hun lot aan de zaal verbonden en sturen zij het proces persoonlijk aan. De akoestisch adviseur heeft een resultaatverplichting. Het werk over de grens kost veel energie en tijd, niet in het minst door het reizen. Vaak alleen, soms samen. Meestal 's avonds. Vooral het vliegen is inefficiënt. Oeverloos wachten bij balies, gebrek aan stroomvoorzieningen voor de laptop. De bereikbaarheid vermindert, het contact met het thuisfront wordt moeizamer.

Zittend op het dek van de veerboot met het langzaam kleiner wordende decor van de stad hebben we even de gelegenheid om uit te blazen en na te denken waarom we dit ook alweer doen. We doen dit omdat we iets bijzonders willen neerzetten. Een zaal die nog iets beter klinkt dan bestaande zalen. De akoestische grenzen verleggen. Of het nu over symfonische muziek, opera, popmuziek of klassiek theater gaat. Bij de eerste repetitie in Düsseldorf, na de renovatie van de Tonhalle, zaten er musici te huilen. In enkele seconden was hun toekomst veranderd. Vóór de renovatie hadden ze plannen om, vanwege de akoestisch onbevredigende situatie, hun heil elders te zoeken. De akoestische metamorfose deed ze in een oogwenk beseffen dat hun toekomst wel degelijk in deze zaal lag.

Onze ambitie delen we met de toekomstige gebruikers van de zaal. Het ontwerpproces 'over de grens' leidt tot verrijking van onze horizon, tot inspirerende bijeenkomsten, discussies over de kern van de zaak en, niet in de laatste plaats, tot vrienden voor het leven.